

Suomen vesialan kansainvälisen strategian toimintasuunnitelma 2025

1. Johdanto

Suomen vesialan kansainvälinen strategia (2018) on viiden ministeriön (UM, MMM, YM, TEM ja STM) yhteinen, vuoteen 2030 saakka ulottuva ohjaava strategia, jota myös sidosryhmät voivat hyödyntää toiminnassaan. Strategia rakentuu kolmelle painopisteelle (I Kestävä kehitys ja vesi; II Ihminen ja vesi ja III Rauha ja vesi) sekä niitä läpileikkaaville tavoitteille.

Strategian toimeenpanoa ohjaa toimintasuunnitelma, joka päivitetään vuosittain poikkihallinnollisen kansainvälisen vesivirkaryhmän johdolla. Toimintasuunnitelmassa strategian täytäntöönpanoa kuvataan vallitsevien olosuhteiden valossa sekä määritellään uusia konkreettisia prioriteettitoimenpiteitä (vaikuttaminen ja rahoitus) alkavalle vuodelle; kaikkea ei tehdä kaikkina vuosina. Suomen vesialan kansainvälistä strategiaa toimeenpanevat allekirjoittajaministeriöt ja sidosryhmät yhteistyössä. Toimeenpanoa koordinoi ja johtaa ministeriöiden yhteinen kansainvälisten vesiasioiden erityisedustaja, yhteistyössä ministeriöiden kanssa. Toimintasuunnitelmassa kuvataan erityisesti julkishallinnon tekemää työtä strategian edistämiseksi.

Toimintasuunnitelmassa esitetään lyhyesti vaikuttamisen ja rahoituksen päätoimenpiteet edelliseltä vuodelta 2024 ja tuodaan näkyväksi rahoituksen kanavoituminen eri strategiopilareille sekä ilmaistaan mahdolliset rahoitus- ja/tai vaikuttamisvajheet. Toimintasuunnitelman toisessa kappaleessa edellinen kausi arvioidaan lyhyesti. Edellisen vuoden johtopäätöksiin perustuen kolmannessa kappaleessa esitetään vaikuttamisen ja rahoituksen prioriteetit seuraavan vuoden 2025 toimenpiteiksi.

Vuonna 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä erittäin epävakaa turvallisuuspoliittinen tilanne ja sota Lähi-Idässä ovat osaltaan vaikeuttaneet myös vesialan yhteistyötä kansainvälisillä areenoilla. Venäjän hyökkäyssota ja muut epävakautta lisäävät elementit toimintaympäristössä näkyvät osin kehitysrahoituksen laskussa, vaikka tarpeet ovat kasvussa.

Ilmastonmuutos korostaa yhä enemmän vesivarojen hallinnan ja vesihuollon merkitystä ja siihen liittyy merkittävä teknologian ja osaamisen viennin mahdollisuus. Vesialan liikevaihto on maailmanlaajuisesti n 600 mrd euroa, Suomen vesialan liikevaihto oli vuonna 2023 6,3 mrd euroa.

2. Toimenpiteet vuonna 2024

Julkisten toimijoiden toiminnasta ja Suomen vesialaan liittyvistä kannoista ja kansainvälisestä osallistumisesta vaihdetaan aktiivisesti tietoja Suomen kansainvälisten asioiden vesivirkaryhmässä, joka kokoontui vuoden 2024 aikana kolme kertaa.

Vaikuttaminen

Vuonna 2024 vesialan keskeisiä ministeriöiden vaikuttamistoimenpiteitä olivat:

- Vaikuttaminen vesitematiikkaan (erityisesti SDG 6) liittyviin YK:n päätöslauselmiin;

- Osallistuminen kansainvälisiin vesikokouksiin¹ osana vuoden 2026 YK-vesikonferenssin valmistelua sekä muuta kansainvälistä toimintaa. Suomi on osallistunut suurimpaan osaan tilaisuuksista koordinoitujen osallistumista ministeriöiden välillä.
- Vaikuttaminen YK:n vuoden 2026 vesikonferenssin puheenjohtajuusvalintaan, jonka lopputuloksena Suomi olisi halutessaan voinut valikoitua seuraavan konferenssin rinnakkaispuheenjohtajaksi Senegalin kanssa. Suomella on mahdollisuus valikoitua teemadialogin (ID4 Water for Cooperation) puheenjohtajaksi.
- Osallistuminen YK:n vuoden 2026 vesikonferenssin modaaliteettipäätöslauselman laadintaan.
- Osallistuminen Maailman vesifoorumiin Indonesiassa ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Tavion johdolla poikkihallinnollisella delegaatiolla, jossa mukana suomalaisia yrityksiä; aktiivinen vaikuttamis- ja neuvottelutyö vesiaiheisen ministerijulistuksen laadinnassa;
- Osallistuminen Tukholman vesiviikoille aiempaa näkyvässä roolissa Key Collaborative Partner -statuksella ja oman seminaarisarjan järjestäminen (*The Art of Water Diplomacy*). Suomen edustajana avausseminaarissa ulkoministeri Elina Valtonen.
- Osallistuminen UNEA6 -kokoukseen Nairobissa ja aktiivinen vaikuttamis- ja neuvottelutyö vesiaiheisen päätöslauselman laadinnassa;
- Toimiminen aktiivisesti veden roolin kasvattamiseksi kansainvälisten luonnon monimuotoisuuden sopimusten puitteissa (esim. YK:n biodiversiteettisopimus);
- Ohjausryhmän pysyvä jäsenyys YK-kontekstissa toimivassa vesiyhtäjäryhmässä;
- Vesialan kansainvälistymisen ja viennin edistäminen;
- Vesialan kansainvälisen rahoituksen kasvattamisen tukeminen, vesialan kasvu ja kansainvälistyminen - ohjelman jatkuminen;
- Suomen vesifoorumi ry:n (Finnish Water Forum, FWF) työn tukeminen ja jäsenistön aktivointi kansainvälisen vesistrategian toteuttamiseen (UAE, Etelä-Afrikka jne);
- UN Waterin yhteydessä YK:n vesistrategian (UN System-wide Strategy for Water and Sanitation) laatimisen tukeminen ml. osallistumalla UN-Waterin kokouksiin ja tapahtumiin sekä yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa;
- Vesivastuullisuuden edistäminen; COP26 Glasgow Declaration on Fair Water Footprints –julistuksen toimeenpano ja toimeenpanosuunnitelman edistäminen. Glasgow’n julistusta ja Suomen vesivastuullisuustyötä esiteltiin World Coffee Innovation Summitissa Lontoossa (10/2024).
- Suomen ihmisoikeusneuvostokauden tukeminen, erityisesti puhdas juomavesi ja sanitaatio ihmisoikeuksina - päätöslauselman neuvotteluissa;
- Vesidiplomatiatyön ja vesidiplomatiaverkoston toiminnan vakiinnuttaminen ja kapasiteetin vahvistaminen sekä uuden ohjelmakauden 2025–2028 valmistelu;
- Vesidiplomatiayhteistyön tiivistäminen strategisten kumppaneiden (maat, organisaatiot) kanssa;
- Vesidiplomatiatoimeenpano ja suunnittelu valituilla maantieteellisillä kohdealueilla sekä Afrikan Unionin kanssa yhteistyötoimenpiteiden kartoittaminen;
- UNECE:n rajavesistösovimuksen sihteeristön monimuotoinen tukeminen ja työohjelman aktiivinen eteenpäin vieminen työalueiden johtomaaroolleissa, ml. osallistuminen alueellisen vesienjakotyöpajan rahoittamiseen ja järjestämiseen Sambiassa;
- UNECE:n rajavesistösovimuksen osapuolikokoukseen osallistuminen osastopäällikkötasolla sekä laajalla delegaatiolla ml. useat bilateraalitapaamiset (UNECE, Irak, Egypti, Namibia, Sambia, Senegal, Somalia jne);
- Tuki UNECE:n rajavesistösovimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan sihteeristölle, osallistuminen päätöksentekoon pöytäkirjan johtokuntaelimen jäsenenä, vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan päivitettyjen kansallisten tavoitteiden toimeenpanon edistäminen sekä tiekartan viimeistely ja toimeenpano.
- Ukrainan jälleenrakentamisen kansallisessa suunnitelmassa huomioitiin yhteistyöaloitteet Ukrainan viranomaisten ja vesihuoltolaitosten kanssa virtuaalisen koulutuksen tarjoamiseksi ja osaamisen

¹ UNEA 6 (02/2024), World Water Day Event (03/2024), UNECE Regional Water Allocation in Southern Africa (04/2024), Baghdad International Water Conference (04/2024), World Water Forum in Indonesia (05/2024), Geneva Water Hub: Future of Water Diplomacy (06/2024), Stockholm World Water Week (08/2024), Brussels Partnership Meetings (09/2024), INBO30 (10/2024), UNECE Water Conference MOP10 (10/2024), COP29 (11/2024), One Water Summit (12/2024) sekä UN-Waterin kokoukset (03/2024 ja 11/2024).

vahvistamiseksi erityisesti uuden teknologian sekä vesi-infrastruktuurin ja laitteiden tehokkaaseen käyttöön.

Rahoitus

Tiedossa oleva (arvio) Suomen vesialan kansainvälistä strategiaa toteuttava ministeriöiden rahoitus vuosina 2018–2030:

Kestävä kehitys ja vesi:	Ihminen ja vesi:	Rauha ja vesi:
45,525 M EUR	65,125 M EUR	5,221 M EUR

Vesialan kansainvälinen rahoitus on toteutunut ennakoidulla tavalla, ja ministeriöiden rahoitus vesialalle on kohtuullisella tasolla. Ministeriöt jatkoivat tukeaan Suomen vesifoorumille (FWF), jonka toinen kolmivuotinen ohjelma päättyy vuoden 2025 lopussa.

Suomen vesialan kehitysyhteistyötä toteutettiin isommassa mittakaavassa kahdessa maassa eli Nepalissa ja Etiopiassa.

Nepalissa vesihuoltoa ja sanitaatiota sisältävät maaohjelman hankkeet olivat:

- Kestäviä vesi- ja sanitaatiopalveluita kaikille -hanke (Sustainable WASH for All, SUSWA). Vuosina 2021–2025 toteutettava vesi- ja sanitaatiohanke Karnalin syrjäisessä provinssissa Nepalissa Suomen ja EUn rahoituksella;
- Arseenipitoisen juomaveden käytön vähentäminen Nepalissa vuosina 2020–2024. Hankkeen suomalaisina toteuttajina ovat Suomen ympäristökeskus ja Geologian tutkimuskeskus;
- Vihreä ja Vahva Länsi -hanke, vuosina 2021–2024 GIZin toteuttama arvoketjuhanke, jossa toteutetaan myös vesijärjestelmiä, esim. kastelujärjestelmiä. Rahoittajina Suomi, Saksa ja EU.

Lisäksi vuoden 2024 lopussa Nepalissa alkoi (SUSWA:n) lisäksi toinen kahdenvälinen ohjelma Local Adaptation to Climate Change (LACC). Se saa Suomen ja Nepalilain valtion lisäksi delegoitua rahoitusta EU:lta. Vesihuollon ja laajemman vedenkäytön suunnittelun lisäksi hankkeeseen sisältyy myös metsiä ja luonnonvaroja koskeva eli laajempi uusien kuntien tuki. LACC:n rahoitus on suurin yksittäinen muutos eli kasvu ylläolevassa koko strategian toteutusta kattavassa rahoitustaulukossa.

Etiopiassa Suomi parantaa kehitysyhteistyöllä veden ja sanitaation saatavuutta ja varmistaa, että myös vammaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat henkilöryhmät hyötyvät niistä. Paikalliset yhteisöt koulutetaan huolehtimaan itse vesipisteiden ja vessojen toimivuudesta. Etiopian poliittinen epävakaus on vaikuttanut hankkeiden toteutukseen: Tigrayssä ei aiemmin voitu toimia ja siellä toteutukseen päästiin takaisin kiinni vuoden 2024 aikana. Suurimman osan vuotta myös suurimman osavaltion eli Amharan alueilla ei voitu toimia. Infrastruktuuria on tuhoutunut konfliktialueilla. Vuonna 2024 oli suurimman osan ajasta tilanne, jossa pystyttiin toimimaan ja seuraamaan hankkeen toteutusta maksimissaan kolmanneksessa projektin alueesta.

- COWASH IV (2021–2025) Etiopian maaseudun vesihuolto ja sanitaatiohanke. Hankkeen toimintamalli on yhteisöpohjainen: kyläläiset itse vastaavat vesihankkeen hallinnasta, toteutuksesta ja huoltotoiminnasta;
- Tuki Etiopian vesisektorin yhteisrahoitusohjelmalle (CWA). Yhteisrahaston kautta tuetaan Etiopian hallituksen vesihuolto-, sanitaatio- ja hygieniaoohjelmaa (One WASH National Program). Tämän ohjelman toteutus on myös kärsinyt huomattavasti konfliktista.

”Water Ecosystem to Africa (WETA)” -hankkeessa, jota rahoitetaan Vesialan kasvun ja kansainvälistymisen ohjelmasta, on FWF:n johdolla tehty tarvekartoitusta Etelä-Afrikassa, linkittäen niihin yritystarjoomaa ja valmisteltu koulutusyhteistyötä.

Kirgisiassa ja Tadžikistanissa on toteutettu kahta vesiteemaista IKI-hanketta. Uzbekistanin ”vesi-IKI” on hankesuunnitteluvaiheessa. Uudessa vesialan kasvun ja kansainvälistymisen ohjelmasta rahoitetussa hankkeessa luodaan yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä valmiuksia suomalaiseen yhteistarjoamaan kohdistuen Kazakstaniin ja Uzbekistaniin patoihin ja patoaltaisiin sekä kaivoksiin ja muuhun suuria vesimääriä käsittelevään tai vesi-intensiiviseen teollisuuteen. Kolumbiassa on jatkettu vesilaboratorioiden laadunvarmennusta SYKEN kolmivuotisella IKI-hankkeella COFI-Water (2020-2023).

Vietnamin ja Suomen välinen yhteistyössä on siirrytty Vietnamin talouden kasvun myötä perinteisestä kehitysyhteistyöstä kaupalliseen yhteistyöhön. Vesialan yhteistyötä jatketaan yksityisen sektorin hankkeiden kautta mm. uuden PIF-rahoitusinstrumentin avulla, jossa toivottavasti päästään toteutukseen seuraavan puolentoista vuoden sisällä. Lisäksi annettiin asiantuntija-apua Vietnamille vesilainsäädäntöön liittyen, erityisesti huomioiden pohjavesi ja mahdollisuudet hyödyntää tekopohjavettä. Tekopohjavesiosaamista jaettiin EU TAIEX-instrumentin tuella järjestetyllä asiantuntijavierailulla ja seminaarilla Hanoissa. Myös tarvetta allekirjoittaa maiden välillä vesisektorin yhteistyöasiakirja selvitetään.

Keniassa on jo pidempään odotettu vesialan PIF-projektia (WASASE), joka olisi monella tapaa hyvin merkittävä Suomen vesialan kehitysyhteistyölle ja vesialan kansainvälistymiselle. Kyseessä on noin 25 M EUR hanke, jossa on toteuttajina yli kymmenen suomalaista organisaatiota ja rahoituksesta noin 30 % on lahjaa ja 70 % lainaa. Hankkeen toivotaan alkavan vuoden 2025 aikana. Sen rahoitusta ei ole sisällytetty ylläolevaan kokonaisrahoitusarvioon epävarmuuksista johtuen.

Lisäksi UM rahoittaa joitain kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joissa on mukana vesiteemoja. Esimerkkinä WaterFinns -järjestön hankkeet.

3. Toimenpiteet vuodelle 2025

Vaikuttaminen

Vuoden 2025 vesialan keskeiset vaikuttamisprioriteetit ovat toimia, joilla pyritään vaikuttamaan laajemmin kansainväliseen vesipolitiikkaan maailmalla ja Suomessa. Strategian tavoitteet on ryhmitelty kolmen pilarin alle: (I) kestävä kehitys ja vesi, (II) ihminen ja vesi sekä (III) rauha ja vesi.

Vuoden 2025 tärkeimpiä vesialan tapahtumia ovat YK:n vuoden 2026 vesikonferenssin järjestäytymiskokous maaliskuussa (NY), YK:n vuoden 2026 vesikonferenssin korkean tason valmistelukokous heinäkuussa (NY), Maailman vesiviikko elokuussa (Tukholma), ilmasto-COP30 (Belém) sekä UNECE:n vesi- ja terveystyökirjan osapuolikokous (Budapest) marraskuussa sekä YK:n vuoden 2026 vesikonferenssin valmistelukokous joulukuussa (Dakar). Lisäksi vuoden aikana on useita kansainvälisiä vesialan tilaisuuksia, joihin osallistumista harkitaan tapauskohtaisesti.

EU-politiikassa Suomi pitää jatkossakin tiiviisti yhteyttä relevanttien vesialan toimijoiden kanssa EU:n puitteissa, kuten DG ENV, DG INTPA, DG NEAR, EUH sekä EESC. Lisäksi Suomen puheenjohtajuus ETYJ:ssä vuonna 2025 saattaa tuoda mukanaan merkittäviä vaikuttamisen paikkoja. Mahdollisesti vesiala nousee myös Suomen tulossa olevassa YK:n turvaneuvostokampanjassa.

Vuonna 2025 Suomen vaikuttavaa roolia jatketaan, mutta Tukholman vesiviikkojen avainkumppaniroolia (Key Collaborative Partner) ei haeta. Suomi jatkaa toimintaansa myös mm. YK-kontekstissa toimivassa vesiyhdistävyydessä ohjausryhmän jäsenenä.

Merkittävänä kokonaisuutena edistetään kv-yhteyksissä vesialan kansainvälistymistä ja viennin edistämistä. Suomen vesifoorumin (FWF) työn tukemista jatketaan ja foorumin jäsenistöä aktivoidaan *Suomen vesialan*

kansainvälisen strategian toteuttamiseksi, erityisesti loppuvaiheessa olevan vesialan kasvu- ja kansainvälistysohjelman avulla. Suomalaisen elinkeinoelämän vesiosaamiselle on kasvava globaali kysyntä, jonka hyödyntämistä edistetään kansainvälisissä yhteyksissä. Samalla yritysten, tutkimuslaitosten ja vesilaitosten yhteistyötä tulee kehittää, sekä edistää toimijoiden edellytyksiä osallistua kansainväliseen toimintaan vesialalla. Vesialan kestävä kasvun merkitystä korostetaan.

Rahoituspuolella ministeriöt pyrkivät tahoillaan vaikuttamaan vesialan kansainvälisen rahoituksen kasvattamiseen sekä tukemaan suomalaisen vesiosaamisen kansainvälistymistä. Veteen kohdistuva kehitysrahoitus pyritään säilyttämään nykytasollaan sekä toimintaa jakamaan strategisemmin Suomen vesialan kansainvälisen strategian eri pilareiden kesken.

Kestävä kehitys ja vesi

- UN Waterin SDG 6 Global Acceleration Framework -aloitteen edistäminen, ml. osallistuminen UN Waterin kokouksiin ja tapahtumiin ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa;
- Vesivastuullisuuden edistäminen; Suomi jatkaa aktiivisesti toimintaa Fair Water Footprints -aloitteen toimeenpanossa ja aloitteen laajentamiseksi uusiin allekirjoittajiin.
- EU:n ja Kiinan väliseen vesiyhteistyöhön (China-Europe Water Platform, CEWP) osallistuminen
- Toimiminen aktiivisesti veden roolin kasvattamiseksi kansainvälisten luonnon monimuotoisuuden sopimusten puitteissa (esim. YK:n biodiversiteettisopimus ja Ramsar-sopimus).

Ihminen ja vesi

- Tuki UNECE:n rajavesisopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan sihteeristölle, osallistuminen päätöksentekoon pöytäkirjan puheenjohtajiston jäsenenä, vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan päivitettyjen kansallisten tavoitteiden toimeenpanon edistäminen ja raportointi sihteeristölle, osallistuminen osapuolikokoukseen.
- Mahdollistetaan suomalaisten toimijoiden osallistumista Ukrainan jälleenrakennukseen.
- Osallistutaan Water4All-kumppanuuteen liittyvän kansainvälisen Water and Health -tutkimussuunnitelman valmisteluun.

Rauha ja vesi

- Vesidiplomatiatyön ja -verkoston toimintaan kohdistuu merkittävää kysyntää. Water4Peace -yhteishankkeen toimenpiteitä priorisoidaan ja kapasiteettia vahvistetaan edelleen, jotta yhä useampia ammattilaisia voidaan sitoa mukaan vesidiplomatiaprosesseihin.
- Water4Peace ohjelman toinen vaihe käynnistetään vuosille 2025–2028.
- Vesidiplomatiatoimet valituilla maantieteellisillä kohdealueilla.
- Jatketaan vesidiplomatiayhteistyön tiivistämistä strategisten kumppaneiden (erityisesti Afrikan unioni, Senegal, Sveitsi, Ruotsi ja Slovenia) kanssa.
- Jatketaan EU-komission suuntaan tehtävän yhteistyön kehittämistä erityisesti vesidiplomatian osalta ja osallistutaan Afrikan rajavesistöyhteistyöhön liittyvään Team Europe –aloitteeseen.
- Tuki UNECE:n rajavesisopimuksen sihteeristölle ja aktiivinen työohjelman eteenpäin vienti työalueiden johtomaaroleissa (seuranta ja arviointi, vesi-ruoka-energia-ekosysteemi –kytkökset).
- Osallistuminen UNECE:n rajavesistöyhteistyön työryhmäkokouksiin (Integrated Water Resources Management ja Monitoring and Assessment –työryhmät) sekä pienemmässä määrin myös rajavesistöyhteistyön edistäminen Transboundary Water Cooperation Coalition –monitoimijakoalition kautta.
- Kahdenvälinen yhteistyö Namibiassa rajavesistöyhteistyön toimeenpanemiseksi päättyy. Vuoden aikana harkitaan mahdollisuutta avata vastaava yhteistyö toisen kumppanimaan kanssa. Mm. Sambia, Somalia ja Irak ovat osoittaneet kiinnostusta Twinning -yhteistyöhön Suomen kanssa.

Rahoitus

Vuoden 2025 rahoitusprioriteetteja ovat:

- Suomen kestävä kasvun ohjelmaan kuuluvan Vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelman toisen rahoitushakukierroksen toteuttaminen ja ensimmäisen rahoituskierroksen hankkeiden toimeenpano;
- UNECE:n rajavesistösovimuksen työohjelman tuen jatkaminen;
- UNECE:n rajavesistösovimuksen ja vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan rahoituksen ylläpitäminen;
- Vesidiplomatiaverkoston vahvistamishankkeen toteutus ja tuen jatkaminen seuraavaan vaiheeseen 2025–2028;
- Suomen vesifoorumin (FWF) tuen jatkaminen;
- Nepalin ja Etiopian maaohjelmien toimeenpanon jatkaminen vesisektorilla;
- Veteen ja sanitaatioon liittyvien PIF-hankkeiden valmistelu;
- SYKE:n Uzbekistanin IKI-hankkeen hankkeen (Finland's Water Sector Support to Uzbekistan, Phase I) valmistelu;
- GTK:n kriittisiin raaka-aineisiin liittyvä IKI-hanke Kirgisia ja Uzbekistanin kanssa.